

מסכת תמורה פרק ד' - "וְלֹד חֲטָאת"

1. כא, ב - כב, א

כ"י

מתני'
ושאבדה ונמצאת בעלת מום.
 קודם שנתכפר באחרת:
אם כיפרו הבעלים. אחרי כן
 באחרת:
תמות. ואפילו לרבנן דאמרי
 לקמן ופליגי עליה דרבי דאין
 חטאת מתה אלא שנמצאת
 לאחר שכיפרו הבעלים בהא
 מודו הואיל ואיכא תרתי
 לריעותא דאבדה ונמצאת בעלת
 מום ולהכי נקט בעלת מום דאי
 תמימה הואיל ונמצאת קודם
 כפרה אפילו כיפרו הבעלים שוב
 באחרת רועה:
לא נהנין. מדרבנן:
ולא מועלין. דאם נהנו פטורין
 מקרבן מעילה דכיון דלא היא
 ולא דמיה קריבין אזלא
 קדושתה:
ואם עד שלא כפרו הבעלים.
 אתרוייהו קאי כלומר כל זמן
 שלא כפרו הבעלים שלא רצה
 להתכפר באחרת:
תרעה עד שתסתאב כו'.
 ואעיברה שנתה קאי ולא אאותה
 שאבדה ונמצאת בעלת מום דהא
 מסאבא וקיימא ותימכר מיד
 ויביא בדמיה אחרת:
ועושה תמורה. הואיל ודמים
 מתירין ליקרב דהכי אמרינן
 בפרקין דלעיל (דף כ.) דדבר
 הרועה להסתאב עושה תמורה:

גמ'
מאי טעמא לא תני להו כולהו
בהדי הדדי. אלא פליגי לה
 כלומר מאי שני דתני לה בתרי
 בבי ולא תנא כולהו ה' חטאות
 ביחד אלא מפסיק בין ג' קמאי
 ובי בתראי:
רישא פסיקא ליה. דלעולם
 מתות ואפילו לא כיפרו
 הבעלים:
למה לי למתני גבי מעילה.
 דכולה הך מתני תנינן גבי מעילה
 שיש שם פרק אחד שמתחיל ולד
 חטאת ותמורת חטאת וכולה
 מתניתין:

מתניתין

וְלֹד חֲטָאת,
וְתַמּוּרַת חֲטָאת,
וְחֲטָאת שְׁמִתוּ בְּעֻלְיָהּ - יְמוּתוּ.
וְשָׁעִיבְרָה שְׁנֵתָה,
וְשָׁאבְדָה וְנִמְצְאָת בְּעֵלֶת מוּם,
אִם מִשְׁכִּפְרוּ הַבְּעֵלִים - תָּמוּת,
וְאִינָה עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה.
לֹא נִהְיִין,
וְלֹא מוֹעֲלִין.
וְאִם עַד שְׁלֹא כִּיפְרוּ הַבְּעֵלִים - תְּרַעָה עַד שְׁתִּסְתָּאב,
וְתִמְכֹר,
וְיָבִיא בְּדַמְיָה אַחֲרָת,
וְעוֹשֶׂה תַּמּוּרָה,
וּמוֹעֲלִין בָּהּ.

כב,א

גמרא

מאי טעמא לא תני להו גבי הדדי?

רישא - פסיקא ליה,
 וסיפא - לא פסיקא ליה.

למה לי למיתנייה גבי מעילה,
 למה לי למיתנייה גבי תמורה?

תנא הכא תמורה,
 ואידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה.
 ואידי דתנא גבי מעילה מעילה תנא נמי תמורה.

2. כב, א

רש"י

כאילו היא עומדת בבית הקברות. כלומר כל מקום שהיא שם רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות שאין כהן יכול ליכנס אחריה ולשוחטה ורועה עד שתסתאב:

תנן חטאת שעברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום כו'. תיובתא דר"ש בן לקיש דפסיק ואמר רועה ומשמע אפילו כיפרו הבעלים: **כי קתני מתה אבדה ונמצאת בעלת מום.** ולקמן פריך א"כ עברה שנתה למאי הלכתא קתני לה בהדי הנך דמתנות:

אמר רבה הכי קאמר. שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הואיל ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעברה שנתה לא קאי כלל:

ואם עד שלא כיפרו הבעלים. כלומר שלא רצו להתכפר באחרת תרעה כו' והשתא ליכא למיפריך הא מסאבא וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר:

ישמור מיבעי ליה. כלומר הואיל וכבר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע:

ועוד עברה שנתה למאי קתני לה. הואיל ולא עלה איירי שום דינא:

עברה שנתה ואבדה. ונמצאת תמימה וכיפרו הבעלים באחרת או אבדה ונמצאת בעלת מום דאיכא נמי תרתי לריעותא וכיפרו הבעלים באחרת מתה קודם שכיפרו הבעלים שאין רוצים להתכפר באחרת תרעה הך דעברה שנתה ואבדה ונמצאת תמימה וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים אחרי כן רועה בלא אבדה דחדא הוא דאיכא לריעותא: **דמהניא בה אבידה.** מועלת בה להביאה למיתה:

משום דלא חזיא למילתה. אפי' קודם אבידה דבת שנתה כתיב (במדבר טו) וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא:

דאי לאו מומא חזיא. אימא פסול חסרון בעלמא והואיל ונמצאת קודם כפרת השניה תרעה ולא תיהני ליה אבידה למות:

דלא חזיא להקרבה. בשום קרבן: **עברה שנתה חזיא להקרבה.** בשאר קרבנות וכל הנך דבעיין תרתי לריעותא היינו כי נמצאת קודם כפרת שניה אבל נמצאת לאחר כפרה אפילו אין שם ריעותא דאיבוד מתה:

ומי אמר רבא הכי. דהיכא דנפסלה קודם לאיבוד מהני לה איבוד למות: **והאמר רבא אבודת לילה לאו שמה אבודה.** אם אבדה בלילה והפריש אחרת תחתיה לאו שמה אבודה ולר' דאמר אפי' נמצאת קודם כפרה מתה

האי אינה מתה דהואיל ובלילה לא מצי לאקרובה והיא נמצאת ביום המחרת לאו שמה אבודה ורועה אם נתכפר בחברתה וה"נ הואיל ועברה שנתה לא חזיא לאקרובי לא תיהני ביה אבודה:

ולא לדמי. שאין דמיה ראויין ליקרב בשעת אבידתה דאין קרבן בלילה:

לדמי חזיא. קודם שאבדה: **תנן.** במסכת יומא (דף סב.) גבי שעירי יום הכפורים מת אותו של עזאזל מביא שנים מן השוק ומגריל ומשלת האחד והשני ירעה עד שיסתאב:

אמר ריש לקיש:

חטאת שעברה שנתה - רואין אותה כאילו עומדת בבית הקברות, ורועה.

תנן: "שעברה שנתה, ואבדה ונמצאת בעלת מום, אם אחר שכיפרו בעלים - מתה", תיובתא דריש לקיש!

אמר לך ריש לקיש:

כי קתני רישא: "מתה" א"אבדה ונמצאת בעלת מום, אם אחר שכיפרו בעלים - תמות".

אי הכי, אימא סיפא: "אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב", ואי בעלת מום - הא מסאבא וקיימא!

אמר רבה:

הכי קאמר¹⁵⁹: שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר, אם אחר שכיפרו בעלים - מתה.

אם קודם שכיפרו בעלים - תרעה עד שתסתאב במום קבוע, ותימכר.

אמר רבא:

שתי תשובות בדבר:

חדא - דאם כן, "ישמור" מיבעי ליה למיתני!

ועוד, "שעברה שנתה" - למאי הלכתא קתני!

אלא אמר רבא:

הכי קתני:

עברה שנתה ואבדה,

או אבדה ונמצאת בעלת מום.

אחר שכיפרו הבעלים - מתה,

קודם שכיפרו הבעלים - תרעה עד שתסתאב, ותימכר.

וצריך למיתני¹⁶⁰: "אבדה" גבי בעלת מום,

וגבי עברה שנתה,

דאי תנא גבי שעברה שנתה - הוה אמינא: ה"תם הוא דמהניא לה אבדה,

משום דלא חזיא למילתה,

אבל בעלת מום, דאי לא מומא חזיא, אימא: לא תהני ליה אבדה.

ואי תני גבי בעלת מום: ה"תם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא להקרבה,

אבל עברה שנתה, דחזיא להקרבה, אימא: לא תהני לה אבדה,

צריכא.

ומי אמר רבא הכי?!

והאמר רבא:

אבידה דלילה - לא שמה אבידה!

לא דמי,

אבידה דלילה - לא חזיא: לא לגופה,

ולא לדמי.

אבל הא: נהי לגופה - לא חזיא,

לדמי חזיא.

תנן

"השני - ירעה עד שישתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה.

לפי שאין חטאת הציבור מתה" (יומא סב.).

¹⁵⁹ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (תנא)

¹⁶⁰ שיטה מקובצת. גירסת וילנא: אם

כ"י

הא דיחיד. כי האי גוונא מתה :
 וא"ר יוחנן. במסכת יומא (דף סד.) בעלי חיים נדחין ונדחה שני שבזוג ראשון כשמת חברו לעולם וכשהוא מתכפר מתכפר בשני שבזוג שני וקמא הוי דחוי כשמת חברו כאילו עברה שנתו וקתני דטעמא דאינה מתה משום דחטאת צבור היא הא דיחיד מת ואע"ג דליכא שום אבידה מת משום דיחוי דקמא מאחר שנתכפר באחר אלמא תרתי לריעותא לא בעינן וקשיא לרבא :

אמר לך. רבא ודאי איכא דיחוי ונתכפר באחר מתה בלא שום אבידה ולר"ל ודאי תיקשי וכדתריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לר"ל תריצנא ולדידי לא סבירא לי ואי משום אבדה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבדה לחודה הואיל ושוב נתכפר באחרת לא קשיא דחויין לחוד ואבודין לחוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי כך שמעתי לא יותר :

הא דיחיד - מתה.

ואמר רבי יוחנן:

בעלי חיים נדחין, וכשהוא מתכפר בשני שבזוג שני מתכפר.

ואידך, קמא הוה ליה כי עיברה שנתה,

וטעמא דציבור,

הא דיחיד - מתה!

אמר לך: דחויין לחוד,

ואבודין לחוד

מאי טעמא?

אבודין - דעתיה עליהון דילמא משתכחין,

דחויין לא הדרי מתחזין.

3. כב, ב

רס"י

כב, ב

גופא:

אמר רבא:

אבודת דלילה - לא שמה אבודת.

אליבא דמאן?

אלימא אליבא דרבנן - מאי איריא אבודת דלילה? אפילו אבודת דיום נמי!

דאמרי רבנן: אבודת בשעת הפרשה - רועה,

ואלא אליבא דרבי - עד כאן לא קאמר רבי, אלא אבידה דיום, אבל אבידה דלילה,

אפילו רבי מודה דלרעיה אולא!

איבעית אימא:

לעולם אליבא דרבנן, והקא במאי עסקינן: באבדה בשעת כפרה,

עד כאן לא קאמרי רבנן "אבדה בשעת כפרה - מתה", אלא היכא דעיקר אבידתה ביום,

אבל היכא דעיקר אבידתה בלילה - לא.

גופא אבודת לילה. קס"ד דלא היתה אבודה אלא בלילה ובעלות השחר נמצאת ולא משכחת לה דתיהוי אבודה בשעת כפרה דהא בלילה לא קרבה חברתה:

אפילו אבודת יום נמי. שנמצאת קודם כפרת חברתה:

דהא אמרי רבנן. במתניי אבודה בשעת הפרשה כלומר בשעה שעדיין חברתה שהפריש תחתיה מופרשת ועומדת שלא קרבה קודם מציאתה של זו רועה דקתני וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים:

אלא אליבא דרבי. דאמר תמות וקמ"ל רבא דעד כאן לא קאמר רבי כו' לרעיה אולא הואיל ואי נמי קיימא לקמן לא מצי לאקרובה בלילה לאו אבודה היא:

בשעת כפרה. שאבדה בלילה ושוב לא נמצאת עד שנתכפר באחרת:

עיקר אבודה. תחילת אבידתה:

4. כב, ב

רש"י

נקטינן אבודה. בשעת כפרה מתה:
 ולא גנובה. ואם החזירה לו לאחר כפרה רועה ויפלו דמיה לנדבה:
 אחת בעדרו. שנתערבה לו בעדרו אע"ג דקא חזי לכולהו הואיל ואינו מכיר בה אלא לאחר כפרה הויא אבודה:
 ואפילו אחת. של חטאת באחת של חולין:
 אבל אבראי. שהלכה למדברות ונתערבה בבהמות של אחרים ואותן אחרים עצמן אינם מכירין בה אפילו הכי כיון דאיכא דחזי לה דאותן אחרים חזו לה ואע"ג דאין מכירין אותה לא הויא אבודה:
 וכל שכן אבראי. דלא קא חזי לה איהו לגמרי: ל"א אבל בעדר דקחזי לה דהא חזי להו איהו לכולהו אע"ג דאין מכיר בה לא הויא אבודה:

אמר אביי:

נקטינן: אבידה - ולא גנובה.
 אבידה - ולא גזולה.

היכי דמי "אבידה"?

אמר רבי אושעיא:

אפילו אחת בעדרו, ואפילו אחת באחת.

ורבי יוחנן אמר:

אחורי הדלת.

איבעיא להו:

היכי קאמר "אחורי הדלת" הוא?

דליכא דקא חזי לה, אבל אבראי - דאיכא דחזי לה לא הויא אבודה.

או דילמא:

אחורי הדלת, דאי מהדר אפיה חזי לה הויא אבודה, וכל שכן אבראי, דלא קחזי לה?

תיקו.

5. כב, ב

ר"י

ופליגי. כלומר שיפרישנו מהן לאחר זמן כשיכירנה:
דלא קא ידע. שאינו מכיר אי זו היא תיבעי תיקו [ע"כ]:
אבודה בכוס. אבודה בשעה שדם חברתה בכוס שאבדה והפריש אחרת ושחטה וקיבל דמה ובעודו דם בכוס נמצאת זו:

האמר אבודה בשעת הפרשה. כלומר שנמצאת בעוד שחברתה קיימא מתה וכל שכן הכא שנשחטה כבר ואיכא למימר כל העומד ליזרק כזרוק דמי וכאבודה בשעת כפרה דמיא:

כי אמרו רבנן אבודה בשעת הפרשה רועה. ואפי' נתכפרו הבעלים שוב באחרת הני מילי שנמצאת קודם שנתקבל דמה של חברתה בכוס אבל הכא כו':
לעולם אליבא דרבי. ולאו בשתי בהמות מיבעי ליה אלא בבהמה אחת שקבל את דמה בשני כוסות:

ואבד האחד. בשעת זריקת חבירו:

אליבא דמאן דאמר. במסכת יומא בפרק הוציאו לו בכוס אחד עושה את חבירו דיחוי דחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן מן האחת ארבע מתנות כדין חטאת עשאן לאלו דחויין ושיריו נשפכין ליסוד והן נשפכין לאמה (דהא איתכשר בארבע מתנות אבל הכא דאבד האחד) לא תיבעי לך דודאי פסולה החטאת דהתם דכולהו לקמן הוא דהוי הזבח כשר אע"ג דהג' כוסות נשפכין לאמה דהא איתכשר בד' מתנות אבל הכא דאבד האחד כיון דאילו הוה קמן הוי דיחוי לישפך לאמה השתא כי אבד הוי להו תרתי לריעותא כחטאת שעברה שנתה ואבדה והזבח גופיה פסול:

שיריים. שכולן נשפכים ליסוד אבל הכא דאבדה מהניא ליה אבודה למיהוי דיחוי דלאו אדעתא דידיה זריק והוה ליה דיחוי ואבדו ופסול הזבח:
או דלמא לא שנא. תיבעי:

אמר רב פפא:

גמרינן: אבודה ממנו - ולא מרועה לא הויה אבודה, וכל שכן אבודה מרועה ולא אבודה ממנו.
אבודה ממנו ומרועה, ואחד בסוף העולם מכיר בה - מאי?

תיקו

בעי רב פפא:

אבודה בכוס - מהו?

אליבא דמאן?

אלימא אליבא דרבי - האמר: אבודה בשעת הפרשה - מתה!

אלא: כי קמיבעיא ליה אליבא דרבנן:

מי אמרינן: כי אמרי רבנן בשעת הפרשה רועה קודם שקיבל דמה בכוס, אבל הכא - סבירא להו כל העומד ליזרק כזרוק דמי.
או דלמא: כמה דלא אזדריק דם - כי אבדה בשעת הפרשה דמיא ורעיא?

ואיכא דאמרי:

לעולם אליבא דרבי:

כי קמיבעיא ליה: כגון שקיבל דמה בשתי כוסות, ואבד אחד מהן.

ואליבא דמאן דאמר: כוס עושה חבירו דיחוי - לא תיבעי לך.

כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר: כוס עושה חבירו שיריים,

הני מילי היכא דאיתנהו לתרוניהו, דכל היכא דבעי זריק,

אבל הכא - הא ליכא.

או דלמא:

לא שנא?

תיקו

6. כב, ב - כג, א

רש"י

מתני'

ואח"כ נמצאת הראשונה תמות. ואפי' נמצאת תמימה הואיל וכבר כיפרו הבעלים דכי בעינן תרתי לריעותא היכא דנמצאת ואחר כך כיפרו הבעלים:

ילכו לים המלח. כל היכא דאי הוה חטאת הוה מתה מעות נמי אזיל לים המלח:

מאלו ומאלו. יערבו יחד דכיון דמתרוייהו מייתי לא הוו חטאת שכיפרו בעליה באחרת אבל אי הוה מייתי מחד מינייהו מידחו אחריני דהוו להו דמי חטאת שכיפרו בעלים באחרת אבל כי שכיפרו בעלים והוי כשאר מותר חטאת דאזיל לנדבה:

תימכר ויביא מאלו ומאלו כו'. אבל אם היתה תמימה תיקרב היא והמעות ילכו לים המלח הואיל וכיפרו הבעלים באחרת וכל הנך אליבא דרבי:

ואין המעות הולכות לים המלח. ואפילו נתכפר באחת מן הצבורין לאחר שנמצא האבוד הואיל וקודם כפרה נמצא:

אם קרבה שניה עד שלא נשחטה. הראשונה בבית לוקח לאכילת חולין תמות אף ע"פ שהיא חולין דחטאת שכיפרו הבעלים היא:

מתניתין

המפריש חטאת ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ואחר כך נמצאת הראשונה - תמות.

המפריש מעות לחטאתו ואבדו, והפריש חטאת תחתיהם, ואחר כך נמצאו המעות - יוליכם לים המלח.

המפריש מעות לחטאת ואבדו, והפריש מעות אחרות תחתיהן, ולא הספיק ליקח חטאת מהן עד שנמצאות הראשונות - יביא מאלו ומאלו חטאת, והשאר יפלו לנדבה.

המפריש מעות לחטאתו ואבדו, והפריש חטאת תחתיהן, לא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות, והרי חטאת בעל מום - תמכר, ויביא מאלו ומאלו - חטאת, והשאר - יפלו לנדבה.

המפריש חטאת ואבדה, והפריש מעות תחתיה, ולא הספיק ליקח מהן חטאת עד שנמצא חטאתו, והרי היא בעלת מום - תימכר, ויביא מאלו ומאלו - חטאת, והשאר - יפלו לנדבה.

המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה, והרי שתיהן בעלת מום - ימכרו, ויביא מאלו ומאלו - חטאת, והשאר - יפלו לנדבה.

המפריש חטאת, ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה, והיו שתיהן תמימות: אחת מהן - תיקרב חטאת, והשניה - תמות, דברי רבי.

וחכמים אומרים:

אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו הבעלים. ואין המעות הולכים לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים.

המפריש חטאת, והרי היא בעלת מום - מוכרה, ויביא בדמיה אחרת.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אם קרבה שניה עד שלא נשחטה - תמות, שכן כיפרו הבעלים.

גמרא

טעמא דהקריב אחרת תחתיה, הא לא הקריב אחרת תחתיה - רועה.

רפ"י

מני?

רבנן היא,

דאמרי: אבודה בשעת הפרשה - רועה.

אימא סיפא: "המפריש מעות לחטאת, ואבדו,

והפריש אחרים תחתיהם - יביא מאלו ומאלו,

והשאיר יפלו לנדבה."

טעמא "מאלו ומאלו",

הא הביא מאחד מהן - השני יוליכו לים המלח,

אתאן לרבי דאמר: אבודה בשעת הפרשה - מתה.

רישא רבנן, וסיפא רבי!?

הניחא לרב הונא,

דאמר רב הונא אמר רב:

הכל מודים שאם משך אחת, והקריבה - שהשניה מתה,

משפחת לה כגון שמשך אחת מהן והקריב, ודברי הכל.

אלא לרבי אבא אמר רב, דאמר:

"הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה."

על מה נחלקו?

במתכפר באבודה,

דרבי סבר: מפריש לאיבוד - כאיבוד דמי.

ורבנן סברי: - לאו כאיבוד דמי.

רישא - סתם לן כרבנן, סיפא - סתם לן כרבי!?

אין, רישא - רבנן, סיפא - רבי¹⁶¹.

ומאי קמשמע לן?

דפליגי רבי ורבנן!?

בהדיא קתני לה מחלוקת רבי ורבנן בסיפא:

"המפריש חטאת ואבדה,

והפריש אחרת תחתיה,

ואחר כך נמצאת הראשונה,

והרי שתיהן עומדות:

אחת מהן - תקרב,

ושניה - תמות,

דברי רבי.

וחכמים אומרים:

אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו בעלים,

ואין מעות הולכות לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו בעלים!'

הא קמשמע לן:

דבר זה מחלוקת רבי ורבנן.

גמ' אבודה בשעת הפרשה. כגון הנך מעות דנמצאו קודם כפרה ואזלו לים המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו:

טעמא מאלו ומאלו. דליכא למימר דנתכפרו בעלים באחרת:

הא הביא. חטאת מאחת מן הציבורין השני ילך לים המלח ואע"ג דנמצא קודם כפרה ולא היה אבוד אלא בשעת הפרשה:

הניחא לרב הונא. דאמר לקמן:

הכל מודים. ואפילו לרבנן דאמרי אבודה בשעת הפרשה רועה מודו שאם משך אחת מהן והקריבה מדעתו דחה האחרת בידיים דגלי דעתיה דלא איכפת ליה מינה ואפילו משך האבודה ונתכפר בה והנשארת היא שלא נאבדה מעולם מתה וכי פליגי רבנן היינו בביא לימלך דגלי דעתיה דניחא ליה בתקנתיהו שהפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה ובא לפנינו לימלך מה יעשה אמרינן ליה לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה הא נמי דקתני מאלו ומאלו דמשמע דאם הביא מאחד מהן השני ילך לים המלח ואפילו נתכפר באבודה משפחת לה כגון שמשך מדעתו ולא נמלך דהתם רבנן מודו הלכך תנא הך תקנתא יביא מאלו ומאלו והך תקנתא ניחא ליה טפי מלומר יבוא ויטרח לבית דין וימלך ונאמר לו שיתכפר באבודין ושאינן אבודין יפלו לנדבה:

אלא לרבי אבא. דאמר אפי' משך מדעתו את האבודה ונתכפר בה אמרי רבנן דתרעה הואיל והיא לא נדחית ולא נאבדה מעולם ואע"ג דלא נמלך ובהא פליגי:

דרבי סבר מפריש לאבוד כאבוד דמי. המפריש תחת קרבן אבוד דינו כאבוד וכי היכי דאם נתכפר בשאינו אבוד מודיתו דמת האבוד הנשאר הכי נמי כי מתכפר באבוד מת שאינו אבוד:

ורבנן סברי לאו כאבוד דמי. והא דקתני מאלו ומאלו דמשמע הא אם התכפר באחד מהן ואפילו באבודין ילכו שאינן אבודין לים המלח רבי היא ולא רבנן רישא רבנן וסיפא רבי:

הכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן. הך סיפא דקתני לפלוגתא בהדיא הכי קאמר דקא"ל דבר זה הנך בבי דלעיל דפליגי אהדדי חדא רבי וחדא רבנן: לשון ירושלמי הניחא לרב הונא דאמר הכל מודים שאם משך אחד מהן והקריב בין נתכפר באבוד בין נתכפר כו' מאי הקריב דקתני רישא והקריב אחרת תחתיה הקריב לשחוט מדעתו והכי קאמר הקריב אחרת לשחיטה תחתיה וסתם הקריב מדעתו משמע ואחר כך שהקריב אחרת מדעתו לשחיטה נמצאת הראשונה ועדיין לא נשחטה האחרת זו תמות הנותרת ואפילו הניח את זו ונתכפר באבודה הואיל ולא נמלך ורישא וסיפא דברי הכל דהשתא ליכא למידק מרישא הא לא הקריב רועה דהא בדלא הקריב עסקינן וסיפא נמי דקתני יביא מאלו ומאלו אבל אי מייתי מחד מינייהו אזלי אינן לים המלח דברי הכל דמסתמא משמע שהקריב מדעתו בלא נמלך: אלא לר' אבא כו' ורבנן סברי לאו כאבוד דמי ורועה אע"ג דמשך האבודה מדעתו ודחה את זו השתא ליכא לתרוצי רישא מאי הקריב לשחיטה מדעתו דהא משום משיכה לא מהני מידי אלא ודאי הקריב ממש ואיכא למידק הא לא הקריב רועה השניה וכגון דנתכפר בשאינה אבודה ורבנן היא דמפריש לאבוד לאו כאבוד דמי וגבי מעות נמי מפריש לאבוד לאו כאבוד דמי וסיפא דמשמע דאי מייתי מחד מינייהו ואפי' שאינן אבודין (חולין) דפיישין אזלי לים המלח לאו כרבנן היא רישא רבנן וסיפא רבי ואי קשיא לרבי אבא נמי תריץ מאי הקריב לשחיטה וקודם שחיטה נמצאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה ורישא וסיפא רבי היא לאו פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפריש סתמא דבשלמא לרב הונא נקט הקריב לאשמעינן מדעתו דאם משך להקריב ולא נמלך לא עשו לו תקנה:

7. כג, א-ב

רש"י

דלא עשו תקנה בקדשים. דלא איכפת לן אי מייתא שניה ואמרין ליה זיל איכפר בשאינה אבודה כו':

ורבנן סברי כו'. והכי משמע מתניתין אחת מהן תקרב כדי שתמות השניה שתקרב שאינה אבודה ואבודה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה כי האי גוונא דבא לימלך דאמרין ליה התכפר באבודה אלא ההיא דנמצאת לאחר שכיפרו הבעלים ההיא ודאי מתה דליכא תקנתא בהמלכה והוא הדין נמי אם נמצאת קודם ולא נמלך:

יאכלו. גבי שירי מנחה כתיב (ויקרא ו) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וסיפיה דקרא בחצר אהל מועד יאכלו וקא דריש יאכלו קרא יתירא הוא וקאמר יאכלו בלא הי"א יאכלו עמה חולין ותרומה כו' ואי קשיא הא אין מכניסין חולין לעזרה הא לא קשיא יאכלום מבחוץ ואח"כ יכנסו ויאכלו המנחה כדי שתאכל עם השבע אכילה הוגנת: יאכלו. הי"א דיאכלו קדריש דמשמע יאכלו לחודה:

אכילה מרובה. שיש להן שירי מנחות הרבה:

מאי לאו אפילו רבי. ושי"מ עשו תקנה בקדשים דקתני לא יאכלו חולין עמה כדי שלא תבוא לידי נותר ותיפסל:

השני ירעה. גבי שעירי יום הכפורים והכי פרישית לה לעיל (דף כב:):

וא"ר. במס' יומא (דף סד.): בעלי חיים אינן נדחין. ולא נדחה הראשון במיתת חבירו והוא יקרב ושני שבזוג שני ירעה והוא בתרא הוי ליה כמפריש לאיבוד דמפני הראשון שמת הפרישו שנים האחרים:

מאי לאו רבנן היא. ושי"מ כאבודה דמי דנתכפר בראשון חבירו של אבוד וזה שלא נאבד לא הוא ולא חבירו אזלי למיתה אי הוו דיחיד אלמא טעמייהו דרבנן לאו משום הכי הוא:

גופא:

אמר רב הונא אמר רב:

הכל מודים שאם משך אחת, והקריבה - שהשניה מתה. לא נחלקו אלא בבא לימלך.

רבי סבר: לא עשו תקנה בקדשים,

ואמרין: לך התכפר בשאינה אבודה, ואבודה מתה.

ורבנן סברי: עשו תקנה בקדשים.

ואמרין: לך התכפר באבודה, ושאינה אבודה - תרעה.

מותיב רב משרשיא:

ולא עשו תקנה בקדשים!?

והתניא:

"יאכלו" ¹⁶² (ויקרא ו, ט) - מה תלמוד לומר?

מלמד שאם היתה אכילה מועטת - אוכלין עמה: חולין, ותרומה

כדי שתהא נאכלת על השבע.

"יאכלוה" - מה תלמוד לומר?

שאם היתה אכילה מרובה - אין אוכלין עמה: חולין, ותרומה

כדי שלא תהא נאכלת על הגסה."

מאי לאו אפילו רבי.

לא, רבנן.

ורבי אבא אמר רב:

הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה. על מה נחלקו? דמתכפר באבודה,

דרבי סבר: מפריש לאיבוד - כאיבוד דמי.

ורבנן סברי: לאו כאיבוד דמי.

תנן:

"השני ירעה עד שישתאב,

וימכר, ויפלו דמיו לנדבה.

שאין חטאת ציבור מתה" (יומא סב.).

הא דיחיד - מתה.

ואמר רב:

בעלי חיים - אינן נידחין.

כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר.

ואידך בתרא הוה ליה כמפריש לאיבוד.

וטעמא דציבור.

הא דיחיד - מתה!

מאי לאו אפילו רבנן.

כג,

לא, רבי היא.

תנן:

"המפריש חטאת ואבדה, והקריב אחרת פחתיקה - תמות."

טעמא דקריבה,

הא לא הקריבה - תרעה.

לא שנא מתכפר באבודה,

לא שנא מתכפר בשאינה אבודה,

לא שנא משך,

ולא שנא לא משך!

¹⁶² והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה

תְּיֹבֵבְתָא דְתַרְוִייהוּ!

רַס"י

דְתַרְוִייהוּ. דרב הונא ודרבי אבא:

מִילְתָּא דְפְסִיקָא לִיה קַתְנִי.

כלומר לא תימא הא לא הקריב רועה דזימנין דרועה וזימנין דמתה כגון לרב הונא משך ושוב

הקריב אפילו האבודה שאינה אבודה מתה בא לימלך רועה

ולרבי אבא בין משך בין נמלך אם נתכפר בשאינה אבודה

אבודה מתה ואם באבודה נתכפר זו רועה והאי דקתני

הקריב קודם מציאת הראשונה משום דהא פסיקא ליה דמתה

ואין חילוק בדבר ומשום הכי לא תנא נמצאת קודם כפרה מתה

ולוקמא לרב הונא בדלא נמלך ולרבי אבא בנתכפר בשאינה

אבודה משום דהיכא דנמצאת קודם כפרה מילתא דלא פסיקא

היא דבעי לשוויי חילוק אי זו רועה ואי זו מתה. ל"א הא

נמצאת מעיקרא תרעה הניחא דקריב האבודה כו' והיינו הך

אלא שלשון ירושלמי הוא:

וְנִיתְנִי נִמְצָאת מְעִיקְרָא. כלומר ניתני נמצא מעיקרא ואחר כך

תמות ונוקמה לדרב הונא בנמשך ולר' אבא בנתכפר

בשאינה אבודה: ומשני מילתא דפסיקא ליה קתני כו':

הא מחד מינייהו יוליך השני לים המלח כו'. וקס"ד דדברי

הכל היא אלמא טעמייהו דרבנן לאו בהכי הוא:

הכא נמי מילתא דפסיקא ליה כו'. כלומר לא תימא הא מחד

מינייהו ילכו לים המלח דזימנין אזלי לים המלח וזימנין לנדבה

למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והאי דתנא מאלו ולא תנא

יביא מאחד מהן משום דמילתא דפסיקא ליה קתני דהאי ודאי

תקנתא גמורה היא בלא שום חילוק אבל אי תנא יביא מאחד

מהן בעי לחלוקי בין משך ללא משך לרב הונא ולרבי אבא בין

אבודין לשאינן אבודין:

מִילְתָּא דְפְסִיקָא לִיה - קַתְנִי.

מִילְתָּא דְלֹא פְסִיקָא לִיה - לֹא קַתְנִי.

תָּנִן:

"הַמְפְרִישׁ מַעוֹת לְחֲטָאת, וְאַבְדוּ,

וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵים תַּחְתֵּיהֶם, וְאַחַר כֵּן, נִמְצְאוּ הַמַּעוֹת - יְבִיא מְאֵלוּ וּמְאֵלוּ חֲטָאת,

וְהִשָּׂא רִפְלוּ לְנַדְבָה".

טַעְמָא דְמִתְכַפֵּר מְאֵלוּ וּמְאֵלוּ.

הָא מְאָחַד - יוֹלִיכֶם לִים הַמֶּלַח.

לֹא שָׁנֵא מִתְכַפֵּר בְּאַבּוּדָה,

לֹא שָׁנֵא מִתְכַפֵּר בְּשִׂאִינָה אַבּוּדָה,

לֹא שָׁנֵא מִשֶּׁד,

וְלֹא שָׁנֵא לֹא מִשֶּׁד!

תְּיֹבֵבְתָא דְתַרְוִייהוּ!

הָכָא נִמִּי,

מִילְתָּא דְפְסִיקָא לִיה - קַתְנִי,

וּמִילְתָּא דְלֹא פְסִיקָא לִיה - לֹא קַתְנִי.

8. כג, ב - כד, א

רפ"י

לאחריות. שאם יאבד אחד מהן יתכפר בחבירו :
אליבא דר' שמעון. דאמר באידך פירקין דלעיל (דף טו.) חמש חטאות מתות ולית ליה רועה לגמרי שיפלו דמים לנדבה :
מהו דתימא לית ליה לר"ש נדבה. גבי חטאת דכי היכי דלית ליה גבי בהמות לית ליה נמי גבי מעות קא משמע לן :
תקלין חדתינן. מי שלא הביא שקלו באדר מביאו כל השנה ונותנו באותו שופר וכשיגיע אחד מן השלשה פרקים שתורמין את הלשכה נותנן בלשכה ונתרם עם שאר כסף שבלשכה :
והשני כתוב בו עתיקין. מי שלא הביא שקלו אשתקד מביאו לשנה הבאה ונותנו שם והן עושין מהן חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר שהרי ממותר שירי הלשכה לבד נעשה כאותה ששנינו (שקלים פ"ד מ"ב) מותר שירי הלשכה ממנה היו עושין חומות העיר כו' והאי מותר הוא שאילו היה שם היה נשאר :
קנינן. מי שהיה מחוסר כפרה כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שהן מביאין קן מביא מעות ונותן שם ואוכל בקדשים לערב בחזקת שהוקרבה כפרתו שאין בית דין של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר כדי שלא יאכל מחוסר כפרה בקדשים :
גוזלי עולה. ברביעי כתוב כן והמתנדב בני יונה לנדבת עולת העוף מביא מעות ונותן בו :
עצים. בחמישית כתוב עצים שהמתנדב עצים למערכה מביא מעות ונותן לתוכו :
לבונה. בששי כתוב לבונה שהמתנדב לבונה מטיל מעות לתוכו :
וזהב לכפורת. המתנדב לכלי שרת מביא ונותן בו. ל"א וזהב לכפורת המתנדב כלי שרת מביא ונותן. כפורת היינו מזרק ובספר עזרא כתיב כפורי זהב וגוי ומשי"ה נראה לי שהוא עיקר משום דקדשי בדק הבית לא היו באין למקדש אלא ליד הגזבר :
וששה שופרות היו לנדבת צבור. הבאה מן המותרות דחטאות ואשמות וכל הנך דאמרינן יפלו דמיו לנדבה ובפרק בתרא דמנחות (דף קז:) מפרש הני ששה כנגד מי :
שאין עורה לכהנים. אלא חוזרין ומוכרין אותו ולוקחין בהמות לעולה לקיץ המזבח :
בחז סידרא. וכגון הפריש שתי ציבורי מעות לחטאתו והוזלו הטלאים וניתתרו מן המעות :
אבל בתרי סדרי. כגון הפריש שני צבורי מעות לאחריות ונתכפר בא' דדחי להו לאינך אימא לית ליה :
קמ"ל. ר' אמני :

אמר רבי אמני:

המפריש שני ציבורי מעות לאחריות, מתכפר באחד מהן, ושני יפלו לנדבה.

אליבא דמאן?

אלימא אליבא דרבי - פשיטא דיפלו לנדבה,

עד כאן לא קאמר רבי אלא במפריש לאיבוד,

אבל לאחריות - מודה.

ואלא אליבא דרבנן - פשיטא ליה דיפלו לנדבה,

קל וחומר:

השתא מפריש לאיבוד אמור רבנן לאו פאיבוד דמי,

לאחריות מיבעיא?

ואלא אליבא דרבי שמעון איצטריכא ליה.

מהו דתימא: לית ליה לרבי שמעון נדבה,

קא משמע לן: דאית ליה נדבה.

ומי מצית אמרת דלית ליה נדבה לרבי שמעון?!

והתניא:

"שלשה עשר שופרות היו במקדש,

והיה כתוב עליהן: תיקלין חדתינן."

ו"עתיקין",

"קנינן",

ו"גוזלי עולה",

"עצים",

ו"לבונה",

ו"זהב לכפורת".

וששה לנדבה."

ותני עלה:

"ששה נדבה: לעולה הבאה מן המותרות, שאין עורה לכהנים,

דברי דבי יהודה.

אמר לו רבי נחמיה, ואמרי לה רבי שמעון:

אם כן, בטלה מדרשו של יהודע הנהן."

דתניא:

"זה מדרש דרש יהודע הנהן:

"אשים הוא אשים אשים לה" (ויקרא ה, יט).

בולו לה!

להביא כל דבר הבא ממותר חטאות ואשמות ליקח בדמיו עולות,

הבשר - לשם,

ועורות - לכהנים."

אלמא: אית ליה נדבה לרבי שמעון!

איצטריד,

סלקא דעתך דתימא: כי אית ליה נדבה לרבי שמעון בחד סידרא

אבל בתרי סדרי - לא,

קא משמע לן.

כד, א

9. כד, א

רפ"י

חמש חטאות מתות. בכל ענין שהן והך חדא מינייהו היא שכיפרו בעליה:

כרבי סבירא ליה. דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה משום כפרו בעליה [באחרת] וכי מפריש שניה לאחריות נמי יכפרו הבעלים באחרת והיא מתה לשון זה פשוט:

כרבי סבירא ליה דמחמיר ואמר מפריש לאבוד כאבוד דמי. וש"מ דאפילו היכא דליכא אבוד כגון הכא דלא אבדה הראשונה אלא באחריות שכשהוממה הראשונה הפריש אותה (הכי) ואפ"ה מתה: **כאבוה סבירא ליה.** דאמר חמש חטאות מתות בכל ענין שהן: **לפי שאין חטאת צבור מתה.** אשערי יוה"כ קאי:

בעלי חיון אינן נדחין. ולא נדחה הראשון במיתת חברו וכשהוא מתכפר אם ירצה יתכפר בשני שבזוג ראשון ואידך בתרא כמפרישו לאחריות כל"י שלא הופרש תחת אבוד שהרי לא מת מזוג ראשון אלא שעיר של עזאזל ולא של שם ואפ"ה מתה וקשיא לר' אושעיא. רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון. דקתני גבי פסחים הפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון איזה שירצה יקריב ר' יוסי אומר מצוה בראשון ורב סבר לה כוותיה וכיון דמצוה בראשון הוה ליה מפריש לאיבוד תחלת הפרשתו של שני לא היתה לשם הקדש אלא (לשם) כדי שיאבד וילך למיתה הואיל דס"ל מצוה בראשון אבל גבי שתי חטאות לאחריות כיון דאי הוה בעי מתכפר בהאי דשייך ליכא למימר תחלת הפרשה לאיבוד:

אמר רבי הושעיא:

המפריש שתי חטאות לאחריות, מתכפר באחת מהן, וחבירתה רועה.

אליבא דמאן?

אלימא אליבא דרבנן - השתא המפריש לאיבוד אמרי רבנן: לאו כאיבוד דמי, לאחריות מיבעיא?!

אלא אליבא דרבי שמעון: האמר רבי שמעון: חמש חטאות מתות!

אלא אליבא דרבי - כי אמר רבי באיבוד, אבל אחריות - לא.

תנן:

"המפריש חטאת, והרי היא בעלת מום - מוכרה, ומביא אחרת תחתיה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:

אם קרבה שניה, קודם שנשחטה ראשונה - תמות.

שכבר ניפרו בעליה."

קא סלקא דעתך: דרבי אלעזר ברבי שמעון ברבי סבירא ליה, ואפילו באחריות נמי!

לא, דלמא רבי אלעזר ברבי שמעון כאבוה סבירא ליה, דאמר: "חמש חטאות מתות"

תנן:

"לפי שאין חטאת צבור מתה" (יומא סב.).

הא יחיד - מתה.

ואמר¹⁶³ רב:

בעלי חיון - אינן נידחין.

כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון - מתכפר.

ואידך, הוה ליה אחריות,

וקתני ד'יחיד מתה!

רב סבר לה כרבי יוסי¹⁶⁴ דאמר: מצוה בראשון.

¹⁶³ מסורת הש"ס, הגהות הב"ח

¹⁶⁴ הגהות שיטה מקובצת, רשי. גירסת וילנא: **לטעמיה**

רש"י

10. כד, א

תני רב שימי בר זירי קמיה דרב פפא:
"אבדה בשעת הפרשה: לרבי - מתה, לרבנן - תרעה.
אבדה בשעת כפרה: לרבנן - מתה, לרבי - רועה".

אמר ליה
קל וחומר: ומה אבדה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה, אמר רבי מתה.
אבדה בשעת כפרה, דלרבנן מתה - לרבי לא כל שכן!

אלא תני הכי:
"אבדה בשעת הפרשה: לרבי - מתה, לרבנן - רועה.
בשעת כפרה: דברי הכל הריהי מתה".

11. כד, א

רפ"י

אין מרגילין בבכור. כדרך שמתחילין להפשיט העור דרך הרגלים והופכו שלם לצורך נפחים או לצורך דבש ושאינו רוצה להפשיטו שלם כשמפשיטו בסכין דרך בטנו מגרונו עד זנבו: לא בפסולי המוקדשין. שנפדו ושחטן:

לא ימנה ישראל עם הכהן. לאכול עם הכהן בשר בכור בעל מום ששחטו כהן אלמא אף על גב דהומם בקדושתיה קאי הלכך אין מרגילין בו דדמי כעבודה בקדשים וכעובדין דחולין:

בעלת מום תפדה. קודם הפרשת השניה והנך שתי חטאות לשם חטא אחד הופרשו שנפל מום בראשונה והפריש שניה תחתיה: נשחטה הבעלת מום. לאחר פדיונה:

אסורה. דהואי חטאת שכיפרו בעליה:

יוצא לבית השריפה. את בשר הבעלת מום אלמא אע"ג דאיפריק ואישתחית בקדושתה קיימא וחטאת שכיפרו הבעלים מיקרייא הלכך גבי הרגלה נמי אע"ג דאיפריק ואישתחית בקדושתה קיימא:

אידי ואידי כבית שמאי. דודאי כי היכי דמחמרי ב"ש בבכור מחמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין מ"ש דאוקים רישא כב"ש וסיפא כרבי [אלעזר ברבי שמעון]:

בכור אין לו פדיון. דכתיב (במדבר יח) לא תפדה ואם פדאו אינו תופס פדיונו בקדושתו:

נשחטין באיטליז. אלמא לאו בקדושתיהו קיימי מכי איפריק ואישתחית:

אלמא כיון דשרית ליה. למוכרו באיטליז טפי ופריק ליה מיד הקדש ביוקר הואיל וסופו למוכרו יפה גבי הרגלה נמי לישתרי ליה להרגיל דכיון דידע בשעת פדיון דפסולי המוקדשין דסופו להרגיל ולמכור העור בדמים יקרים טפי ופריק ליה מיד הקדש:

מה שמשביח בעור פוגם בבשר. מה שמשתכר בדמי העור פוגם בדמי הבשר ואין כאן ריוח לפי שמתירא לחתוך העור וחותך הבשר ושוב אינה יפה לימכר:

[המפריש חטאת, והרי היא בעלת מום - מוכרה, ויביא בדמיה אחרת].

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:
אם קרבה שניה עד שלא נשחטה - תמות,
שנכר כיפרו הבעלים".

תנו רבנן:

"אין מרגילין ביום טוב,
פיוצא בו: אין מרגילין בבכור,
ולא בפסולי המוקדשין".

בשלמא "ביום טוב" - דקא טרח טירחא דלא חזי ליה.
אלא "בכור" - מאן תנא?

אמר רב חסדא:

בית שמאי היא,
דאמר: בכור בקדושתיה קאי,
דתנן:

"בית שמאי אומר:
לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור" (בכורות לב:).

"פסולי המוקדשין" - מאן תנא?

אמר רב חסדא:

רבי אלעזר ברבי שמעון היא.

דתניא:

"היו לפניו שתי חטאות,
אחת תמימה, ואחת בעלת מום.
"תמימה" - תקרב,
"בעלת מום" - תפדה.

נשחטה בעלת מום - עד שלא נזרק דמה של תמימה - מותרת.
משנזרק דמה של תמימה - אסורה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:
אפילו בשר בעלת מום בקדירה, ונזרק דמה של תמימה - יוצא לבית השריפה".

ורב חסדא, לוקמה אידי ואידי כבית שמאי!

דלמא: כי אמרי בית שמאי בבכור, דקדושתיה מרחם,
אבל פסולי המוקדשין - לא.

ולוקמה אידי ואידי כרבי אלעזר ברבי שמעון!

דלמא: כי אמר רבי אלעזר ברבי שמעון בפסולי מוקדשין, דאלימי למיתפס פדיונן.
אבל בבכור - לא.

ורבי אלעזר ברבי שמעון, לית ליה הא דתנן:

"כל פסולי המוקדשין: נשחטין - באיטליז,
ונמכרין - באיטליז,
ונשקליון - בליטרא" (בכורות לא:).

אלמא: כיון דשרית ליה - טפי וזבין!

אמר רב מרי בריה דרב כהנא:

מה שמשביח בעור - פוגם בבשר.

בְּמַעֲרָבָא¹⁶⁵ מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּינָא:
מִפְּנֵי שְׁנֵי נְרָאָה כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה בְּקִדְשֵׁי.

רַבִּי יוֹסִי בַר אֲבִין אָמַר:
גְּזִירָה שְׁמָא יְגַדֵּל מֵהֶם עֲדָרִים עֲדָרִים.

כ"י

שְׁנֵי נְרָאָה כְּעוֹבֵד בְּקִדְשֵׁי. שְׁעוֹשָׂה
מִפּוֹחַ עַל הַבְּהֵמָה בְּעוֹדָה מִחוּבֵר
וְעוֹבֵד מִמֶּשׁ וְדָאִי לֹא הוּא דָאִין
עוֹבֵד לְאַחַר מִיָּתָה אֲבָל נְרָאָה
כְּעוֹבֵד:

גְּזִירָה שְׁמָא יְגַדֵּל מֵהֶן. מִפְּסוּלֵי
הַמּוֹקֵדִים:

עֲדָרִים עֲדָרִים. דָּאִי שְׂרִית לִיה
לְהַרְגִיל מִשְׁהִי לְהוּ וְלֹא שְׁחִיט עַד
שִׂידְמָנוּ לוֹ נִפְחִים וְאֵתִי לְגַדֵּל
עֲדָרִים וְאֵתִי לְיָדִי תִקְלַת גִּיזָה
וְעוֹבֵד וּפְסוּלֵי הַמּוֹקֵדִים
אֲסוּרִין בְּגִיזָה וְעוֹבֵד אֲפִילוּ
לְאַחַר פְּדִיוֹן:

הדרן עלך וולד החטאת

¹⁶⁵ צאן קדושים ובמקבילה בכורות לג. גירסת וילנא: (אמר) ... דרבי אבין

מסכת תמורה פרק ה' - "כיצד מערימין"

12. כד, ב

כד, ב מתניתין

כיצד מערימין על הבכור?
מבכרת שהיתה מעוברת:

אומר: "מה שבמעיה של זו, אם זכר - עולה"; ילדה זכר - יקרב עולה.
ואם נקבה - זבחי שלמים"; ילדה נקבה - תקרב שלמים.
אם זכר - עולה,
ואם נקבה - זבחי שלמים"; ילדה זכר ונקבה:

הזכר - יקרב עולה,
והנקבה - תקרב שלמים.
ילדה שני זכרים:

אחד מהם - יקרב עולה,
והשני - ימכר לחיבי עולה,
ודמיו חולין.

ילדה שתי נקבות:
אחת מהם - תקרב שלמים,
והשניה - תימכר לחיבי שלמים,
ודמיה חולין.

ילדה טומטום ואנדרוגינוס:
בן שמעון בן גמליאל אומר:
אין קדושה חלה עליהן.

גמרא

אמר רב יהודה:
מוותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם.

תנן:

"אומר אדם "מה שבמעיה של זו עולה".

עולה - אין

שלמים - לא.

ואת אמרת דמצית מפקעת ליה מקדושתה?!

אמר לך רב יהודה:

הני מילי בזמן שבית המקדש קיים,

כי קאמינא אנא בזמן הזה, דלא חזי להקרבה.

אי בזמן הזה מאי למימרא?

מהו דתימא:

נגזר דלמא נפיק רוב ראשו, וקשדי ביה מומא.

ואימא: הכי נמי!

אפילו הכי - הא עדיפא¹⁶⁶,

מדאיתי ביה לידי גיזה ועבודה.

רס"י

מתני'

מערימין. להפקיעו מכהן ולהפרישו לחובתו:

ילדה זכר יקרב עולה. דבכור לא קדיש אלא ברחם וכיון דמעיקרא אתפסיה בקדושה אחריתי תו לא חיילא קדושת בכורה:

ואם אמר אם ילדה נקבה. תהא זבחי שלמים ילדה נקבה תיקרב שלמים:

ילדה שני זכרים. על שניהן חלה קדושת עולה דהא קאמר אם זכר יהא עולה ומיהו לא נדר אלא חד הלכך הוא יקריב האחד לנדרו והב' ימכר לצרכי עולה ודמיו חולין:

גמ'

עולה אין. הואיל וכליל היא שרי לשנויי קדושת בכורה לקדושתה אבל שלמים דקדושה קלה היא אסור לשנויי לכתחלה קדושת בכורה לקדושתיהו וכ"ש שאסור להטיל בו מום דמפיק ליה מקדושתיה לגמרי:

דלמא נפיק רוב ראשו. וקדיש ליה רחם והדר שדי ביה מומא והוי מטיל מום בקדשים קמ"ל דלא גזרי דהוא יזהר להטיל בו המום משעה שיצא מעט קודם שיצא רוב ראשו כדאמרינן בבכורות (דף לה.) גדיא באזניה שהגדי יוצא דרך צדעיו ונראות האזנים תחלה ואימרא בשפתיה שפי הטלה יוצא תחלה:

הא עדיפא. למישרי להטיל בו מום הואיל ועדיין לא קדיש כדי שלא יצטרך הכהן לשהותו אלא ימהר לשוחטו דאי לא שדיי בי בעי לשהויי עד שיפול בו מום ואדהכי והכי אתי לידי גיזה ועבודה:

חסירא עדיפא. כלומר שמחסר ממנו אבר קודם יציאת רובו ויעשנו בעל מום:

13. כד, ב

רש"י

נקבה מי קדשה בבכורה. דבעי לאיערומי עלה דקאמר כיצד מערימין וקחשיב להך :
לבהמה דהקדש. דאם חטאת היא ונתעברה ורוצה להערים שלא ילך למיתה דולד חטאת למיתה אזיל ישנהו לקדושה אחרת וקמ"ל דוולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ולא במעי אמן וכיון דעדיין לא קדיש בקדושת אמו מצוי לארכובי עליה קדושה אחריתי דלכי מתיילד לא הוי ולד חטאת: לשון ירושלמי נקבה מי וכו' במבכרת דקדשים בבהמת הקדש כדפרישית והאי מבכרת לאו דוקא אלא איידי דתנא רישא במבכרת דחולין נקט נמי הכא לשון מבכרת:
אי בהמת הקדש היא. אמאי השני ימכר לחייבי עולה האי קמא דנפיק ליהוי עולה ואידך לכי מתיילד ליהוי בקדושתה דאימיה:
הך סיפא דילדה שני זכרים
אתאן לבהמת חולין. והוי רישא וסיפא בחולין ומציעתא בהקדש:

"אם נקבה - זבחי שלמים".

נקבה מי קא קדשה בבכורה!?

סיפא אתיא לבהמה דהקדש.

"ילדה שני זכרים ..."

אמרי: אי בהמה דהקדש - היאך דאקדיש עולה ליהדר עולה, אידך נהוי בקדושתיה דאימיה!

סיפא אתאן לבהמת חולין.

14. כד, ב - כה, א

רפ"י

אין קדושה חלה עליהן. ואפי' אמצעיתא נמי קאי דהוי ולדות קדשים ואפי' קדושת אמן אינה חלה עליהן דהא סתם אין קדושה קאמר:

בהוייתן. כשהן נולדין והלכך אין שום קדושה חלה עליהן:

הא תפסתינהו קדושת אמן. משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש:

אלא ש"מ. כולה מתני' ר"ש היא:

אילו (לא) נאמר כו'. אהאי קרא קאי (ויקרא כו) אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו:

אילו נאמר בכור אשר יבוכר לא יקדיש. ולא כתיב איש אותו ולא כתיב בבהמה הייתי אומר בכור אדם לא יקדיש שום דבר להקדש:

ת"ל אותו. מדקאמר אותו משמע דאבכור בהמה נמי קאמר וה"ק אך בכור אדם אשר יבוכר בבכור בהמה לא יקדיש אותו אותו אינו מקדיש בכור אדם לא יקדיש בכור בהמה אבל מקדיש הוא שאר קדשים ואכתי לא איצטריך בבהמה ולהך דרשא אתי דקאמרינן יכול לא יקדיש הוא בכור אדם לא יקדיש אותו בכור בהמה אבל יקדישו אותו אחרים שאר בני אדם שאינם בכורות יקדישו בכור בהמה לקדושה אחרת:

ת"ל בבהמה. דלא איצטריך ולמאי דאתא לגלויי עליה דקרא דלאו בבכור אדם מישתעי:

בבהמה עסקתי. בבכור בהמה דברתי כאן שלא יקדישו שום אדם לקדושה אחרת ולא דברתי כאן בבכור אדם כלום:

בבטן. שאפי' בעודו בבטן לא יוכל להקדישו לקדושה אחרת:

משיבוכר. משיקדש ברחם אבל בבטן חול הוא:

יכול אף ולד כל הקדשים כן. שיהא מותר לשנותו לקדושה אחרת בעודו בבטן:

ת"ל אך בכור. אך חלק דבכור התרתי לך להקדיש קודם שיבוכר אבל לא שאר קדשים בבטן דכיון דאמו קדושה כל פורתא ופורתא דמיתברי ביה מיתפיס בקדושה דולדות קדשים במעי אמן הן קדושות ולית ליה כתנא דמתני':

"ולדה טומטום ואנדרוגינוס:

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אין קדושה חלה עליהן".

כה, א אמאי אין קדושה חלה עליהן?

קסבר רבן שמעון בן גמליאל: ולדות קדשים - בהוייתן הן קדושים.

דאי סלקא דעתך: ממעי אמן הן קדושים - אמאי אין קדושה חלה עליהן?

הא תפסתינהו קדושה דאימיהו!

אלא שמע מינה: ולדי קדשים - בהוייתן הן קדושים.

והאי תנא סבר: ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושים.

דתנו רבנן:

"אילו לא נאמר: **"בכור לא יקדיש"**, הייתי אומר: בכור לא יקדיש הקדושות,

תלמוד לומר: **"איש אתו"**¹⁶⁷ (ויקרא כו, כו).

אי אתה מקדיש,

אבל מקדיש אדם בכור הקדושות.

ועדיין אני אומר: הוא לא יקדיש, אבל יקדישוהו אחרים.

תלמוד לומר: **"בבהמה עסקתי"**

יכול לא יקדישונו בבטן?

תלמוד לומר: **"אשר יבכר לה"** - משיבוכר לה,

אי אתה מקדיש,

אבל אתה מקדיש בבטן.

יכול אף ולדי כל הקדשים כן?

תלמוד לומר: **"אך חלק"**.

אלמא סבירא ליה: ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושים.

15. כה, א

רש"י

אמר על הבכור. בעודו בבטן עם יציאת רובו דבעיא למיחל עליה קדושת בכור האי שעתא דתיחול עליה קדושת עולה ולא קודם דהשתא הוו תרתין קדושות למיחל בהדדי הי מיניהו חמורה וקדמא למיחל ודחי לחבירתה: **עולה הוי**. שכן כליל:

או בכור הוי. שכן קדושת בכור חלה על כל הבכורות דעלמא מרחם:

עם נשירת רובו. דבעי למהוי לקט:

להוי הפקר. אפילו לעשירים הי מינייהו חייל עליה קדושה דודאי פשיטא לן אי אפקריה מקמי הכי לכל התבואה דלא מיחייב בלקט אלא כל שהוא אוכל ונשמר:

ואמר אביי. מאי תיבעי ליה (לא) ודאי הואיל ובהדי הדדי אתו למיחל דברי הרב ודברי תלמיד ודאי דברי הרב קודמין וקודשא בריך הוא עבדיה לקט:

ה"נ דברי. הרב קודמין כל כך ובכור הוא:

אמר ליה רב עמרם לרב ששת: **אמר על הבכור: "עם יציאת רובו - עולה?"** עולה הוי, או: בכור הוי?

עולה הוי - כל פורתא ופורתא דקא נפיק - הוא כליל. או: בכור הוי - כל פורתא ופורתא דקא נפיק, במילתיה הוא?

לישנא אחרנא:

שכן קדושה חיילא עליה.

או דלמא:

בכור הוי, שכן קדושתו מרחם?

אמר ליה:

מאי תיבעי לך?

היינו דבעי אילפא!

אמר על הלקט: "עם נשירת רובו - יהא הפקר"?

לקט הוי,

או: הפקר הוי?

לקט הוי - שכן קדושתו בידי שמים,

או דלמא:

הפקר הוי, שכן זוכין בו עניים ועשירים?

ואמר אביי:

מאי תיבעי ליה?

דברי הרב ודברי תלמיד - דברי מי שומעים?

הכי נמי, דברי מי שומעים?

16. כה, א-ב

רש"י

מתני'
האומר. על ולדה של בהמה מעוברת:
ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין. שהרי קדושת הולד קדמה:
אבל אם אמר היא שלמים. ברישא להאם ולכל דאית בה אקדיש וחשיב ולד למקדיש באנפי נפשיה והוי כמקדיש שתי בהמות לשלמים וכי הדר אמר ולדה עולה הוי הולד שלמים והכא לא שייך למימר בהוייתן ובמעיי אמון דכי אמרינן בהוייתן ולא במעיי אמון הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה דאיהו לא אתפסיה לעובר שום קדושה אלא מקדושתא דאימיה קא קדיש אבל במקדיש מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה ורבי מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון ואע"ג שמתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה:
הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחד. שאין הפה יכול לדבר שני דברים כאחד:
דבריו קיימין. דאף בגמר דבריו אדם נתפס הואיל ומתחלה כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה: גמי רצה בולדה מתכפר דכי אמרינן ולד חטאת למיתה אזיל הני מילי בהקדישה ולבסוף נתעברה אבל הקדישה מעוברת חשיב עובר לקבולי קדושה באנפי נפשיה מכח אמו והוי כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה:
אם שירר. לולד שאמר ולדה חולין והיא חטאת משוייר והויא חולין וכיון דאי בעי לא קדיש אלמא לאו ירך אמו הוא כי לא משוייר ליה לאו ירך אמו הוא ומחמת עצמו קדוש ולא מחמת אמו ולא הוי כולד חטאת:
הרי זה ולד שלמים. אלמא מדקרייה ולד שלמים דמכח אימיה נחתא ליה קדושה ולא מחמת נפשיה וגבי חטאת נמי ולד חטאת מיקרי ואזיל למיתה דאי ס"ד אם שירר משוייר דחשיב כבהמה באנפי נפשה וכי לא שירר מחמתיה הוא דקדיש הרי הולד עצמו שלמים איבעי למיתני:
בר מינה דההיא. מההיא לא תיקשי דבשתא היא דתניא ולד הרי זה שלמים:
זכתה לו. ויצא הולד לחירות:
המשחרר חצי עבדו. קנה לחציו והוי חציו בן חורין ואע"פ שלא שחררו כולו יש לו יד לקבל את גיטו דגיטו וידו באין כאחד:
אלא אי אמרת אם שירר משוייר. אם שחרר האם ושירר הולד משוייר הוא לעבודתו אלמא ב' גופים נינהו אמאי זכתה לו הוי כעבד המקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו שלו ששניהם עבדים לאיש אחד ואין חבירו משוחרר שהרי הרב לא השליך גט השחרור מידו דהואיל ונתנו לעבדו כמי שנתנו בתפוסתו דמי:
דתניא נראין הדברים כו' מיד רבו של חבירו שאינו רבו שלו. דלגבי ההוא גברא יש לו יד לעבד זה שהוא שליח לקבל את הגט הואיל וזה אינו רבו:
ולדה כמותו. משוחרר:

מתניתין

האומר: "ולדה של זו עולה, והיא שלמים" - דבריו קיימים.
"היא שלמים, וולדה עולה" - הרי זה ולד זבחי שלמים,

דברי רבי מאיר.

אמר רבי יוסי:

אם לכו נתכוין תחלה,

הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות באחת - דבריו קיימין.

ואם משאמר: "הרי זה שלמים" נמלך ואמר: "ולדה עולה" - הרי זה ולדה שלמים.

גמרא

אמר רבי יוחנן:

הפריש חטאת, מעוברת וילדה,

רצה בה - מתכפר,

רצה בולדה - מתכפר.

מאי טעמא?

קסבר רבי יוחנן:

אם שירר - משוייר,

עובר לאו ירך אמו הוא.

דהנה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות רצה מתכפר בה, רצה מתכפר בחבירתה.

מותיב רבי אלעזר:

"היא שלמים וולדה עולה" - הרי זה ולד שלמים,

ואי סלקא דעתך: שירר משוייר "הרי זה ולד שלמים" - "הרי זה שלמים" בעי מיתנא!

אמר רב טבליא:

בר מינה דההיא.

הא אמר רב לתנא:

תני: "הרי זה שלמים".

מיתיבי

"האומר לשפחתו: "הרי את שפחה, וולדה בן חורין",

אם הייתה עובדה - זכתה לו".

אי אמרת בשלמא: אם שירר אינו משוייר, עובר ירך אמו, משום הכי זכתה לו,

והוי ליה כמשחרר חצי עבדו,

ומני? רבי מאיר היא.

כדתנא:

"רבי אומר:

המשחרר חצי עבדו - יצא לחירות,

גיטו וידו - באין כאחת.

ואי אמרת: שירר - משוייר, עובר לאו ירך אמו הוא, אמאי זכתה לו?

והא תנא:

"נראין שהעבד זוכה לקבל גט שחרור של חבירו: מיד רבו שאינו שלו,

ולא מיד רבו שלו!"

אלא שמע מינה: אם שירר - אינו משוייר,

והיובתא דרבי יוחנן!

תויבתא.

לימא אם שירר משוייר - תנאי היא,

דתנא:

"האומר לשפחתו: "הרי את בת חורין, וולדה עבד" - וולדה כמותו,

כה,ב

רַש"י

דבריו קיימין. והולד עבד :
קרא מאי תלמודא לרבנן. קרא משמע טפי כר' יוסי הגלילי דהולדות הולכין אחר האם :
אינו משוייר. אלא ירך אמו הוא ומשייה יצא לחירות כמנה :
והכא היינו טעמא דר' יוסי הגלילי. דבהדיא גלי בה קרא ולא משום דירך אמו הוא אלא גזירת הכתוב הוא גבי שפחה :
השוחט את החטאת. קסייד שהקדישה מעוברת :
מאי לאו בהא פליגי. דתיק דמשוי ליה תורת חטאת קסבר אם שיירו משוייר וכיון דחשיב כבהמה באנפי נפשה כי לא שיירה נמי חיילא עליה קדושה בבטן :
ותנא בתרא דמשוי ליה תורת חולין סבר אם שיירו אינו משוייר. דלא חשיב כבהמה באנפי נפשה אלא ירך אמו הוא ומחמת אמו הוא דקדיש כשאר ולדות קדשים וההיא קדושה לא נחתא עליה עד שעת לידה דסבירא לן ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין ולא קודם :
אמר לך ר' יוחנן דכ"ע. אי בהקדישה מעוברת עסקינן ודאי אם שיירו משוייר וכי לא שיירו קדוש הולד כחטאת גמורה אבל בהקדישה ולבסוף נתעברה פליגי ובהא פליגי דמר סבר בהוייתן ומר סבר במעי אמן :
כאן בהקדישה ולבסוף נתעברה כו'. וכ"ע בהוייתן הן קדושין ולא במעי אמן והך דקתני קדוש בחטאת דנתעברה ולבסוף הקדישה דכ"ע אם שיירו משוייר וחשיב למיקדש באנפי נפשה והני תנאי לא פליגי מידי :
מתקיף לה רבא. אהא דמותבינן ליה לר' יוחנן מאם היתה מעוברת זכתה לו ומוקמינן ליה בתיובתא :
מאן לימא לן דטעמיה דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר. דתיהוי תיובתא :
דלמא טעמא דר' יוחנן. דאע"ג דמכח אימיה קדיש לא אזיל למיתה דאדם מתכפר בשבח הקדש וכי אזיל ולד חטאת למיתה היכא דלא רצה להתכפר בו אלא באמו :
א"ל רב המנונא. לא מצית אמרת דטעמיה דרבי יוחנן לאו משום דאם שיירו משוייר דודאי משום הכי הוא דהא רבי אלעזר דאבותיה לר' יוחנן לעיל מהיא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים :
תלמידיה דרבי יוחנן הוא וקמיה הוה יתיב. ואותביה ולא אהדר ליה רבי יוחנן האי שינויא דלימא ליה אנא סבירא לי דמכח אימיה קדוש ולא מחמתיה דנפשיה וטעמא דידי משום דאדם מתכפר בשבח הקדש :

דברי רבי יוסי הגלילי.

וחכמים אומרים:

דבריו קיימין.

משום שנאמר: "האשה וילדיה תהיה לאדניה" (שמות כא, ד).

קרא, מאי תלמודא לרבנן!

אמר רבא:

קרא לרבי יוסי הגלילי.

דקתני: "ולדה כמזה", "שנאמר: "האשה וילדיה תהיה לאדניה", בזמן שהאשה לאדניה - ולדה לאדניה.

מאי לאו בהא קמיפלגי:

רבי יוסי סבר: שיירו - אינו משוייר,

ורבנן סברי: משוייר.

אמר לך רבי יוחנן:

דכולי עלמא שיירו משוייר,

והכא היינו טעמא:

דאמר קרא: "האשה וילדיה תהיה לאדניה".

אלא, ודאי לימא כי הני תנאי,

דתנאי:

"השוחט את החטאת, ומצא בה בן ארבעה חיי"

תני חדא: "אין נאכלת אלא לזכרי בהונה,

ואינה נאכלת אלא ליום אחד,

ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים".

ותנאי אידך: "נאכלת לכל אדם,

ונאכלת בכל מקום,

ונאכלת לעולם".

מאי לאו תנאי:

דתנא קמא סבר: שיירו - משוייר¹⁶⁷.

ומר סבר: שיירו אינו משוייר.

אמר לך רבי יוחנן:

דכולי עלמא אם שיירו משוייר,

והני תנאי בהא קמיפלגי:

דמר סבר: ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים.

ומר סבר: ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים.

ואיבעית אימא:

לא קשיא:

כאן בשהקדישה, ולבסוף נתעברה,

כאן - בשנתעברה ולבסוף הקדישה.

מתקיף לה רבא:

ממאי דטעמא דרבי יוחנן אם שיירו משוייר,

דלמא היינו טעמא דרבי יוחנן: דאדם מתכפר בשבח הקדש.

אמר ליה רב המנונא:

רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן, וייתיב לקמיה דרבי יוחנן,

ולא אהדר ליה האי שינויא,

ואת אמרת טעמא דרבי יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש?!

¹⁶⁸ אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו

¹⁶⁹ מסורת השי"ס. גירסת וילנא: (אמר)

¹⁷⁰ כאן ובסמוך על פי רשי ותוספות הגהות הב"ח ועוד. גירסת וילנא: אינו וכך סובר החזו"א ועוד שכן גירסת הגמרא.

17. כה, ב

רס"י

אלא כל אימת דבעי מימליך.
בתמיה:
בתוך כדי דבור. כדי שאלת שלום
רב לתלמיד ואמרי לה תלמיד
לרב (בייק עג.):

"אם משאמר: "הרי זו שלמים" נמלה ואמר: "ולדה עולה" - הרי זו ולדה שלמים".

פשיטא - ולדן שלמים!
אלא כל אימת דבעי מימליך?!

אמר רב פפא:

לא נצרכה אלא שאמר בתוך כדי דיבור.
מהו דתימא: תוך כדי דיבור - כדיבור, והאי עיינוני הוא דקמעין קא משמע לן.

18. כה, ב - כו, ב

רש"י

מתני'

הרי זו תמורת עולה. דר"מ אית ליה תפוס לשון ראשון: דבריו קיימין. וחציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים ובהכי עסקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן:

גמ'

תמורת עולה תמורת שלמים גרסי' ול'ג ותמורת שלמים: ור' יוסי קסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים כו'. ור' יוסי אמר לך קסבר האי גברא אי אמינא האי לישנא תמורת עולה ושלמים תהוי קדושה ולא קריבה וטעה בהכי דסבר אימא תמורה אכל חד וחד ותהוי קדושה גמורה ליקרב הלכך אע"ג דאמינא בהאי לישנא לתרוייהו איכוין הוה ליה כאומר לא תחול זו אלא אם כן חלה זו לשון ירושלמי דר' (מאיר) סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים הוא דקטעי דקסבר אי לא אמינא כו' הוא דהדר ביה והתניא בניחותא דפלוגתייהו בהכי ר' יוסי היינו רבנן דהא ודאי כי אמרי רבנן נמי דחלו תרוייהו לא אמרי אלא היכא דמתחלה נתכוין לכך דבנמלך כ"ע מודו דאין דבריו האחרונים כלום דודאי לא מצי לאימלוכי:

בהמה חציה עולה וחציה חטאת תקרב עולה. דתפוס לשון ראשון וכיון דקדשה לפלגא קדושת עולה קדשה כולה ואע"ג דגבי האומר רגלה של זו עולה לא ארי"מ דתיחול קדושה בכולה כדקתני בפירקין (דף יח.) אפ"ה בחציה מודה כדאמרי' התם הכל מודים בדבר שהנשמה תלויה בו:

תמות. דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו לא הוי מחוייב חטאת הלכך תמות:

ושוין באומר חציה חטאת. תחלה והדר חציה עולה דתמות: שוין מני ר"מ. דעל כרחך הכי משמע דאפילו ר"מ דאמר ברישא תיקרב הא תמות והא מילתא פשיטא דהא ר"מ תפוס לשון ראשון אית ליה וכיון דאמר חציה חטאת ברישא כ"ש דתמות הואיל ואינו מחוייב חטאת:

מעורבת. שנתערבו בה שתי קדושות ואע"ג דתרוייהו חיילי עלה קרבה הואיל ומערב בה מידי דחוי להקרבה קמ"ל:

מתניתין

"הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים" - הרי זו תמורת עולה,

דברי רבי מאיר.

אמר רבי יוסי:

אם לכו נתבנין תחלה, הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות באחת דבריו קיימים. ואם משאמר: "תמורת עולה", נמלך ואמר: "תמורת שלמים" - הרי זו תמורת עולה.

גמרא

כו, א

אמר רבי יצחק ברבי יוסי אמר רבי יוחנן:

הכל מודים באומר: "תחול זו, ואחר כך תחול זו" - דברי הכל: תפוס לשון ראשון.

"לא תחול זו אלא אם כן חלתה זו" - תרווייהו קדשי.

לא נחלקו אלא כגון משנתנינו,

דאמר: "תמורת עולה תמורת שלמים" -

רבי מאיר סבר: מדהנה ליה למימר: "תמורת עולה ושלמים",

ואמר "תמורת עולה תמורת שלמים" -

הויא ליה כאומר: "תחול זו ואחר כך תחול זו".

ורבי יוסי סבר: אי אמר "תמורת עולה ושלמים", הוה אמינא: קדושה, ואינה קריבה.

קא משמע לן.

תנו רבנן:

"האומר: 'בהמה זו חציה תמורת עולה, וחציה תמורת שלמים' - כולה תקרב עולה,

דברי רבי מאיר.

חכמים אומרים:

תרעה עד שתסתאב,

ותימכר,

ויביא בדמי חציה - תמורת עולה,

ובדמי חציה - תמורת שלמים.

אמר רבי יוסי:

אם לכו נתבנין מתחלה,

הואיל ואי אפשר להוציא שני שמות באחת - דבריו קיימין".

רבי יוסי היינו רבנן!

כולה רבי יוסי קתני לה.

תניא אידך:

"בהמה חציה עולה וחציה חטאת" - כולה תיקרב עולה,

דברי רבי מאיר.

רבי יוסי אומר:

תמות.

ושוין באומר: "חציה חטאת וחציה עולה" - שתמות.

"שוין" - מני?

רבי מאיר.

פשיטא!

מהו דתימא: אי לאו דאשמעינן, הוה אמינא: טעמא דרבי מאיר לאו משום: "תפוס לשון ראשון אלא היינו טעמא: חטאת מעורבת - קריבה.

ואפילו כי אמר: "חציה חטאת" והדר אמר "חציה עולה" - קריבה.

קא משמע לן דלא.

רפ"י

תמורתה איצטריכא ליה. לאשמועינן דכיוצא בה היא ואינה קריבה אלא היא תימכר לאחר שתסתאב ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים דמהו דתימא נהי דאיהי לא קרבה כו':

ואינה קריבה. הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בההיא שעתא בכולה דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

קדושת דמים מדחה. המקדיש בהמה לדמים בשעה שאינה ראויה לגופה כגון הכא דכי אקדשה לפלגא לא אקדשה אלא לדמי ומדחי לה ממוזבח לעולם ס"ד דלא חייל דיחוי אלא אמודי דאקדשה למזבח ונדחה:

בעלי חיים נדחין. ואע"ג דהדר מיחזו אידחו לעולם משום דיחוי קמאי:

דיחוי מעיקרא. כגון זו שמתחלת הקדשה נדחית הוי דיחוי ופלוגתא היא דאיכא למ"ד. (סוכה לג.) נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי:

חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קרבה. אפילו נתכוון מתחלה לכך דלא חשיבא מילתא בתרייתא מידי דאין מעשר קדוש כה"ג אלא דרך מנין ויהא הוא עשירי וה"ה נמי אם אמר חציה עולה וחציה תמורה לא חיילא תמורה לגבי עולה דלא קאי שום בהמה גביה שהוא מימר בה:

אלא חציה מעשר וחציה תמורה. ותרוייהו כי הדדי נינהו הי חיילא: תמורה נוהגת בכל:

תניא אידך:

"אמר: 'בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים' - קדושה, ואינה קריבה עושה תמורה, ותמורתו - כיוצא בו."

מני?

רבי יוסי היא.

פשיטא דקדושה ואינה קריבה!

תמורתה איצטריך ליה.

דמהו דתימא: נהי היא לא קרבה, תמורתה תקרב, קא משמע לן.

מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דחוייה, תמורתה נמי מכח קדושה דחוייה קאתיא.

אמר רבי יוחנן:

בהמה של שני שותפים, הקדיש חציה שלו,

וחזר ולקח חציה אחרת, והקדישה - קדושה ואינה קריבה, עושה תמורה, ותמורתה כיוצא בה.

כו,ב

שמע מינה תלת:

שמע מינה: קדושת דמים - נדחה.

ושמע מינה: בעלי חיים¹⁷¹ - נדחין.

ושמע מינה: דיחוי מעיקרו - הוי דיחוי.

אמר אביי:

הכל מודים היכא דאמר: "חציה עולה וחציה מעשר" - דברי הכל עולה קריבה. היכא דאמר "חציה תמורה", ו"חציה מעשר" - מאי?

תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים,

או דלמא:

מעשר קריבה¹⁷², שכן מקדיש לפניו ולאחריו.

תיקו.

¹⁷¹ הגהות הב"ח, מסורת הש"ס. מהדורת וילנא: (מומין)

¹⁷² כתבי יד ועוד. גירסת וילנא: קרובה

19. כו, ב - כז, א

רפ"י

מתני' תחת זו תמורת זו חליפי זו. לשון תמורה ניהו: מחוללת. לשון חילול הוא ולא אמר כלום שאין בהמת קדש תמימה יוצאה לחולין: לעשות לו דמים. שתהא אותה של חולין שוה כאותה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יתאנה ההקדש: גמ' אתפוסי. בתמורה: קדשי בדיק הבית. אם העמיד בהמת חולין ואמר זו תמורת זו וחליפי זו: לא אמר כלום. דלשון תמורה הוא ואין עושין תמורה כדאמרין בפ"ק (לעיל יג.) יצאו קדשי בדה"ב כו': זו תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין. ויצא ההקדש. לחולין וזה נכנס תחתיו שקדשי ביה נפדין אפילו תמימין אלמא תחת לישנא דאחולי הוא לי ירושלי מי תפסן פדיון כלומר מי עבדי תמורה:

ואם תחתיה תעמוד. עמדה במקומה והיינו דומיא דאתפוסי שההקדש עומד במקומו הלכך הואיל ותרווייהו משמע לא מסרו הכתוב אלא לחכמים דידעי למימר היכא הוי תחת אתפוסי והיכא הוי חילול:

גבי קדשי בדיק הבית כו'. ידו אקודש חול הוי. הניח ידו אקודש ואמר זו תחת זו אידך דחולין ודאי לחולין מתכוין וחול הוא:

ידו אחול. ואמר זו תחת זו אתפוסי הוא דקדש בעל מום עושה תמורה ואי הוה בעי האי לאחולי הוה מנח ידה על ההיא דקדש:

ואמר הרי אלו (חטאת) תחת אלו. ולא הניח ידו לא כאן ולא כאן:

לאתפוסי. מתכוין או לאחולי מתכוין והוא הדין נמי דמצי למיבעי בחדא אלא אידי דבעי מיבעיא הך בעיא אחריתי בתרתי נקט סירכא דתרת: איסורא. לא ימיר:

מתניתין

"הרי זו תחת זו"

"תמורת זו"

"חליפת זו" - הרי זו תמורה.

"זו מחוללת על זו" - אין זו תמורה.

ואם היה הקדש בעל מום - יוצא לחולין, וצריך לעשות דמים.

גמרא

למימרא: "תחת" לישנא דאתפוסי הוא. ורמינהו:

"קדשי בדיק הבית,

אמר: "חליפת זו"

"תמורת זו" - לא אמר כלום.

"תחת זו"

"מחוללת על זו" - דבריו קיימין.

אי סלקא דעתך לישנא דאתפוסי היא - מאי שנא רישא, ומאי שנא סיפא!

אמר אביי:

"תחת" - משפחת לה: לישנא דאתפוסי

לישנא דאחולי.

כז, א

"לישנא דאתפוסי" - דכתיב: ^"ואם תחתיה תעמד הבהרת"¹⁷³ (ויקרא יג, כג).

דאחולי - דכתיב: "תחת הנחשת אביא זהב"¹⁷⁴ (ישעיהו ס, יז).

והלכך: גבי קדשי מזבח, דעבדין תמורה - לישנא דאתפוסי הוא.

גבי קדשי בדיק הבית, דלא עבדין תמורה - לישנא דאחולי הוא.

אמר רבא:

אפילו בקדשי מזבח, משפחת לה לישנא דאחולי הוא.

כגון: שהיה הקדש בעל מום.

אמר רב אשי:

אפילו בבעל מום נמי משפחת לה לישנא דאחולי,

ומשפחת לישנא דאתפוסי.

ידו אקודש - חול הוי.

ידו אחול - קודש הוה.

בעי אביי:

היו לפניו שתי בהמות של קדש בעלות מום,

ושתי בהמות של חולין תמימות,

ואמר: "הרי אלו תחת אלו" - מהו?

מי אמר לאתפוסי ולקי.

או דלקא:

כל היכא דאיכא היתרא לא שביק איניש היתרא ועביד איסורא?

ואם תמצי לומר כל היכא דאיכא היתרא, לא שביק איניש ועביד איסורא -

היו לפניו שתי בהמות של קודש, ואחת מהן בעלת מום,

ושתי בהמות של חולין, ואחת מהן בעלת מום,

ואמר: "הרי אלו תחת אלו" - מהו?

¹⁷³ ואם תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה צרכת השחין הוא וטהרו הכהן

¹⁷⁴ תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקדתך שלום ונגשיר צדקה

רפ"י

תמימה תחת תמימה לאתפוסי.
 דהא ודאי אי אפשר דלא הוא חדא לאתפוסי הואיל וחדא תמימה דהקדש איכא מיהת בקדשי מזבח ותמימים אמרינן לעיל דאתפוסי הוא:

ובעלת מום תחת בעלת מום לאחולי.
 דודאי אתפוסי ליכא למימר דרע ברע לא כתיב דליעביד תמורה:

או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום כו'. ואף על גב דפשיט לעיל דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא למיבעי הכא הואיל ואי אפשר דלא עביד איסורא בחדא איכא למימר כי היכי דבהא עביד איסורא בהא נמי לא איכפת ליה ודאי אתפוסי הוא:

הו לפניו שלשה בהמות כו'. דאף על גב דפשיטנא דלא שביק היתירא ועביד איסורא איכא הכא למיבעי דאיכא למימר זיל בתר רובא כיון דע"כ תרתי לאתפוסי דהשתים דהקדש תמימות וליכא אחולי בהו שלישיית נמי אתפוסי הוא:

גברא לא איתחזיק. דבשלשה זימנן הויא חזקה תרי זימני לא הוי חזקה לשון ירושלמי בעי אביי (כו') או דלמא תמימה תחת תמימה דאתפוסי דחזיא להקרבה אבל תמימה תחת בעלת מום דבעלת מום דהקדש לא (הוי) חזיא להקרבה לאחולי איכוון כיון דבעא למימר חדא לאתפוסי כו' כלומר דאילו הוה בדעתיה לאתפוסי חדא ולאחולי חדא הוה קאמר בהדיא הך לאתפוסי והך לאחולי כי הדדי כלומר שתיהן עשאן שוות הואיל ולא פירש על שתיהן הניח ידו ושתיהן תמורה דהא איבעי ליה לאתנוחי ידיה על בעלת מום דקדש אי הוה בדעתיה לאחוליה אלא אי הוה לפניו (כו') מדהני תרתי בהמות לאתפוסי דודאי מתפיס הנך תרתי דחולין בההיא דקדש דממירין שנים באחד דהא כיון דתמימה דקדש ליכא למימר לאחולי אההיא בעלת מום נמי לאתפוסי ולקי שלשה מלקיות או דלמא ההיא בעלת מום דקדש לאחולי והאי דלא אתנח ידיה על ההיא דבעלת מום שהניח ידו על חולין דכיון דלאחולי הוה בעי הוה ליה לאנוחי אבעלת מום דקדש הא דנקט כל ההיא דבעלת מום קמ"ל דאי הוה מנח ידיה על התמימה של קדש שעם הבעלת מום הוה מהני נמי כאילו אנחה על בעלת מום גופה והא אמרי' בההיא דבת אחולי היא דלאחולי איכוון ובתמימה לאתפוסי דאע"ג דאנח ידיה עליה הואיל וליכא למימר אחולי בה בדידה רמי רמוי כגון דהויין ג' בהמות של קדש ואחת בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות והעמידן בשתי שורות זו כנגד זו והאי רמי כמו איתרמי שכוונם זו מול זו ואנח ידיה על הנך דחולין ואמר אלו תחת אלו מי אמרינן כיון דרמי חדא לקביל חדא להכי פלגינהו דלא בעי לשוויי לבעל מום כי הני דהיינו לאתפוסי אלא לאחולי או דלמא בתר דבורא דידיה אזלינן והרי הניח ידו על החול ולאתפוסי איכוון לישנא אחרינא או דלמא בתר רובא אזלינן וכיון דרובא לאתפוסי איהו נמי לאתפוסי:

מי אמר תמימה תחת תמימה - לאתפוסי בעלת מום תחת בעלת מום, לאחולי, או דלמא: תמימה חולין תחת בעלת מום הקדש, בעלת מום חולין תחת תמימה הקדש, ותרווייהו לקי?

ואם תמצוי לומר כל היכא דאיכא היתירא לא עביד איסורא, ולאחולי הוא, ולא לקי הו לפניו שלש בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום, ושלשה בהמות של חולין תמימות, ואמר: "הרי אלו תחת אלו",

מי אמרינן: מדתמימות תחת תמימות לאתפוסי תמימות נמי תחת בעלת מום לאתפוסי, או דלמא:

הכא נמי, כל היכא דאיכא היתירא - לא עביד איסורא, וההיא בתרייתא לאחולי הוי.

ואם תימצוי לומר: הכא נמי, כיון דאפתיה גברא לא איתחזק באיסורי, לא שביק היתירא ועביד איסורא.

בעי רב אשי:

הו לפניו ארבע בהמות של קדש, ואחת מהן בעלת מום, וארבע בהמות של חולין, ואמר: "הרי אלו תחת אלו" - מהו?

הכא ודאי כיון דאיתחזק גברא באיסורי - (בכולן) לקי בארבע מלקיות, או דלמא:

אף על גב דאיתחזק באיסורא - לא שביק איניש היתירא ועביד איסורא, והו בתרייתא לאחולי הוי?

תיקו.

20. כז, א-ב

רַק"י

יצא לחולין דבר תורה. דאמרינן בפ' המנחות והנסכים (מנחות קא.) ואם כל בהמה טמאה בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר:

מדבריהם. דמה"ת אין אונאה להקדש דכתיב (ויקרא כה) אל תונו איש את אחיו ולא הקדש: **אף צריך לעשות לו דמים דבר תורה.** רב חסדא מפרש לה לקמן:

אי נימא אונאה. דלא נתאנה אלא שתות: **ביטול מקח.** שנתאנה יותר משתות:

והאמר רבי ירמיה משמיה דר' יוחנן אקרע דחולין ורבי יונה אמר. משמיה דר' יוחנן אהקדש: **אונאה אין להן ביטול מקח יש להן.** שאם נתאנה יותר משתות חוזר לרבי יונה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן:

איפוך. ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ש בן לקיש אמר מדבריהם:

הניחא. לרבי יונה דאמר אהקדשות אמר ר' יוחנן דיש להן ביטול מקח ואע"ג דכתיב אחיו וכ"ש אקרקות ניחא מאי דאפכת לה:

אלא לר' ירמיה. אי אפכת לה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן:

אמר לך ר' ירמיה לא תיפוך. דודאי הכי הוא כדאמר ברישא ורבי יונה מתרץ לטעמיה ומפיך לה:

לא בין למר בין למר אית להו דשמואל. ואי כדקמכוון לאחולי ודאי מיתחיל כלומר אם היה בדעתו לאנות ההקדש ולחלל בדמים פחותין ודאי מיתחיל אבל להכי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דאיהו לא מיכווין לחללו בדמים פחותין אלא סבור שיהו החולין שוין את דמי ההקדש ור' יוחנן סבר בכך מתכווין לחללו:

ואיבעית אימא אפילו לר' יונה לא תיפוך. להא דר' יוחנן ור"ל ואאונאה קיימי ובביטול מקח לא איירו כלל ודקא קשיא לך לריש לקיש ממתני' דאלו דברים לא קשיא דההיא מתרץ לה ריש לקיש כדרב חסדא דאפילו פחות משתות חוזר וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שתות משלם פחות משתות לא משלם הא הקדש אפי' פחות מכדי אונאה חוזר והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל ורבי יוחנן מוקי ליה כמשמעוניה אבל בביטול מקח לא איירי כלל ר"י ולא תיקשי לא לרבי יוחנן ולא לרבי ירמיה:

"אם היתה הקדש בעל מום - יצא לחולין, וצריך לעשות דמים".

אמר רבי יוחנן:

"יצא לחולין" - דבר תורה.

"וצריך לעשות דמים" - מדבריהם.

וריש לקיש אמר:

אף **"צריך לעשות דמים"** - דבר תורה.

במאי עסקינן?

אי נימא: אונאה בהא נימא ריש לקיש: אף צריך לעשות דמים דבר תורה? והא תנן:

"אלו דברים שאין להם אונאה: העבדים,

והשטרות,

והקרקעות,

וההקדשות" (בבא מציעא נו.)!

אלא אבטול מקח,

בהא נימא רבי יוחנן צריך לעשות דמים מדבריהם?

והאמר רבי ירמיה:

אקרקות דחולין.

ורבי יונה אמר:

אהקדשות.

תרווייהו משמיה דרבי יוחנן אמרי: אונאה - אין להן, ביטול מקח - יש להם.

לעולם ביטול מקח,

ואיפוך.

ומי מצית אמרת איפוך?!

הניחא למאן דאמר: אהקדשות, וכל שכן אקרקות.

אלא למאן דאמר: אקרקות אבל הקדשות אין להן ביטול מקח - היכי איפוך להא!

אמר לך¹⁷⁵ רבי ירמיה:

לא תיפוך.

לימא בדשמואל קא מיפלגי.

דאמר שמואל:

הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה - מחולל.

דרבי יונה - לית ליה דשמואל,

ורבי ירמיה - אית ליה דשמואל.

לא,

בין דמר ובין דמר - אית ליה דשמואל.

דרבי יונה סבר: כי אמר שמואל - דיעבד,

אבל לכתחלה - לא אמר.

ורבי ירמיה סבר: אפילו לכתחלה.

ואיבעית אימא:

לעולם לא תיפוך,

ודקא קשיא לך מתניתין: **"אלו דברים ... הקדשות"**, כדרב חסדא,

דאמר רב חסדא:

"אין להן אונאה" - אינן בתורת אונאה. דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר.

¹⁷⁵ שיטה מקובצת, רשי.

כז,

21. כז, ב

רפ"י

לא אמרו. דמשלם לו הדיוט להקדש כל האונאה אלא דשמוה בי תרי ברישא וטעו ותו הדרי תלתא ושיימוה להקדש טפי: אבל שיימוה תלתא מעיקרא אפילו הדור בי מאה ואמרי דקמא טעו לא הדרא שומא: **ואפילו תלתא ותלתא.** כלומר אפי' לא אתו אלא תלתא ואכחישו לתלתא קמאי יד ההקדש על העליונה ובתר בתראי אזלינן:

[**ואם היה הקדש בעל מום - יוצא לחולין, וצריך לעשות דמים**]¹⁷⁶.

אמר עולא:

לא אמרו אלא בשמוי בתרי, אבל בשמוי בתלתא - ואף על גב דאתי במאה - לא הדר.

איני?!

והאמר רב ספרא:

היכא אמר: מאה בתרי, ותרי כמאה?

לענין עדות,

אבל לענין אומדנא - בתר דעות אזלינן.

ותו, תלתא ותלתא - לא אזלינן בתר בתרא?

דיד הקדש על העליונה!

קסבר עולא: צריך לעשות דמים, מדבריהם,

וכל דרבנן אקילו בה רבנן.

.22 כז, ב

רש"י

מתני'

זו תחת חטאת זו. שהיתה חטאת עומדת לפניו :
הרי אלו לעולה. משמע לדמי עולה דאי אינהו גופיהו הוא בעי לאקרובי הוה אמר הרי אלו עולה :

גמ'

מתני'. דקתני תחת חטאת תחת עולה לא אמר כלום דלא כר"מ דאמר נותן דמיו כמה שהוא ראוי לימכר בשוק שאדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים :

לא בעינן מומא. לא בעינן לרעות דהא מסאבי וקיימי :

הא מפריש נקבה כו' בעיא מומא. הואיל וחזיא להקרבת שלמים :

דלא כר"ש. דאמר בפי' אלו קדשים (לעיל דף יט:) המפריש נקבה לאשם תמכר שלא במום. לישנא אחרינא קדש גופא דבעיא לרעות דלא כר"ש דאמר בפי' אלו קדשים אף לעולתו אינו עושה תמורה אלמא לא קדיש לגופיה :

מתניתין

"הרי זו תחת עולה",

"תחת חטאת" - לא אמר כלום.

"תחת חטאת זו",

"תחת עולה זו"

"תחת חטאת",

"תחת עולה שיש לי בבית": היה לו - דבריו קיימים.

אמר על הבהמה טמאה,

ועל בעלת מום: "הרי אלו עולה" - לא אמר כלום.

"הרי אלו לעולה" - ימכרו,

ויביא בדמיהם עולה.

גמרא

אמר רב יהודה אמר רב:

מתניתין דלא כרבי מאיר,

דאי כרבי מאיר - הא אין אדם מוציא דבריו לבטלה!

"הרי אלו לעולה" ימכרו, ויביא בדמיו עולה".

טעמא בהמה טמאה ובעלת מום, דלא חזיין לא בעיין מומא.

אבל מפריש נקבה לאשם או לעולה, בעיין מומא.

אמר רב יהודה אמר רב:

מתניתין דלא כרבי שמעון.

דתנן:

"רבי שמעון אומר:

תימכר שלא במום" (תמורה יט:).